

OPSESIVNO KOMPULZIVNI POREMEĆAJ (OCD)

OPSESIVNO KOMPULZIVNI POREMEĆAJ

DSM – 5 KRITERIJUMI

Prisustvo opsesija, kompulzija ili oba

Opsesije

- Učestale i trajne **misli, impulsi i slike** koje se doživljavaju kao nametljive i neprikladne i izazivaju značajan stepen anksioznosti ili distresa
- Osoba se trudi da ih **ignoriše, potisne ili neutralizuje** drugom misli ili akcijom

OPSESIVNO KOMPULZIVNI POREMEĆAJ

DSM – 5 KRITERIJUMI

- **Kompulzije**

- Repetitivna ponašanja ili mentalni akti za koje osoba oseća potrebu da ih izvrši kao **odgovor na opsesiju** ili **na osnovu pravila** koje osoba mora rigidno primenjivati
- Kompulzije **sprečavaju** ili **redukuju distres** ili **sprečavaju neku neprijatnu situaciju** da se desi. Međutim te radnje i mentalni akti nisu realno povezani sa onim što treba da neutralizuju ili sprečavaju ili su očigledno preterani.

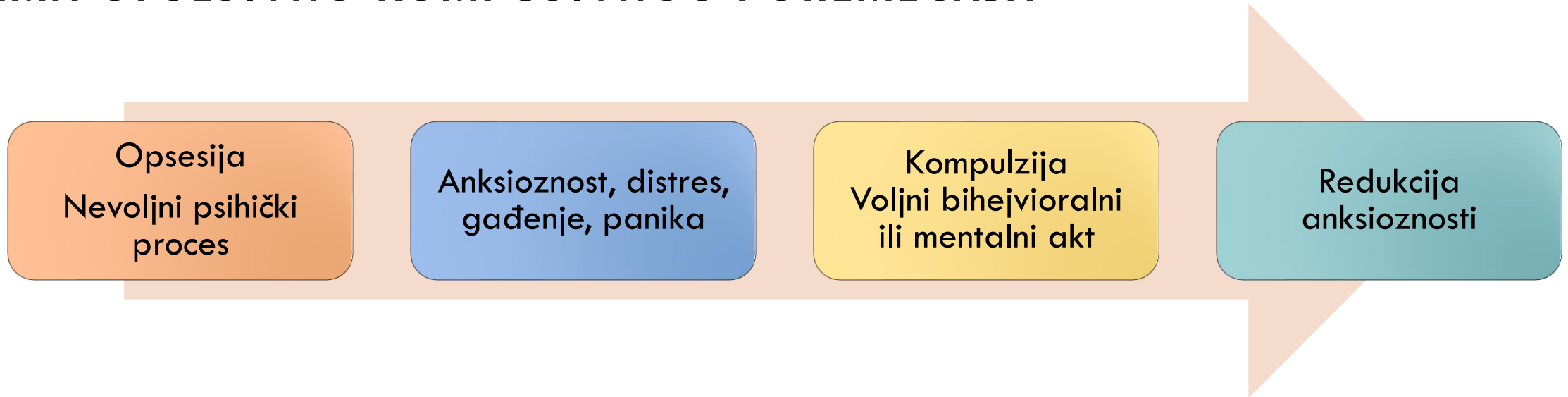
OPSESIVNO KOMPULZIVNI POREMEĆAJ

DSM – 5 KRITERIJUMI

- Opsesije ili kompulzije zahtevaju mnogo vremena (više od 1 sat dnevno) ili izazivaju patnju i/ili disfunkcionalnost
- ...
- Specifikator: prisustvo/odsustvo uvida (uverenosti da će se desiti pretnja iz opsesivne misli ako se ne izvrši kompulzija)

ŠEMA OPSESIVNO KOMPUSIVNOG POREMEĆAJA

Podvrste:

Pretežno opsesivni poremećaj: opsesije + izbegavanje

Pretežno kompulsivni poremećaj: kompulzije uspešno predupređuju pojavu opsesija

O OPSESIJAMA

Misli, predstave ili impulsi se često doživljavaju kao *nevoljni* mentalni sadržaji

- Doživljavaju se kao unutrašnji sadržaji, a ne od spolja nametnuti
- Osoba ne može da ih kontroliše
- Često su *ego-distone* – nisu u saglasnosti sa ličnošću osobe
- Često su *agresivnog/seksualnog sadržaja*
- Ne mogu da se svedu na preteranu brigu
- Doživljavaju se kao stalno prisutne
- Jak osećaj da sa opsesijama nešto mora da se „uradi“, postoji otpor, želja da im se odupre
- Često postoji uvid da su besmislene

SADRŽAJ OPSESIJA

Visoko frekventne	Nisko frekventne
Kontaminacija, zaraza – 31%	Melodije / pesme koje se nameću – 5%
Nenamerno nanošenje štete (npr. neisključen šporet) 26%	Strah od zaboravljanja – 3%
Prikupljanje, čuvanje stvari – 26%	Nerealno značenje brojeva – 3%
Impulsivna agresija – 20%	Opsesivne sumnje – 2%
Potreba za uređivanjem, nizanjem i simetrijom – 19%	Strah da se ne ukrade– 2%
Seksualne – 7%	Strah da će biti opljačkan– 1%
Očekivanje nesreće, štete – 7%	Krađa identiteta – 1%

O KOMPULZIJAMA

- Vidljiva, voljna ponašanja ili mentalne operacije (pokrivenne/ mentalne/ kognitivne kompulzije) kojima osoba pribegava u sklopu reakcije na opsesije
- Podložne kontroli, ali ih je s vremenom sve teže kontrolisati
- Doživljavaju se kao unutrašnji podsticaji, a ne od spolja nametnuti
- Najčešće se izvode prema strogim pravilima (rituali)
- Izvode se da bi se smanjio strah kojeg stvaraju opsesije, i /ili zato što „tako treba“
- Doživljavaju se kao besmislene
- Kompulzije su na početku efikasne u neutralizaciji misli, a kasnije se izvode više zbog straha od prekida kompulzija tj. od anksioznosti

SADRŽAJ KOMPULZIJA

Visoko frekventne	Nisko frekventne
Proveravanje – 44%	Pravljenje spiskova – 3%
Pranje, čišćenje – 39%	Traženje ispovedanja – 2%
Prikupljanje, čuvanje stvari – 27%	Pipkanje, tapkanje – 0,5%
Brojanje – 27%	Rituali vezani za praznoverje – 1%
Ređanje, nameštanje – 15%	

OSNOVNE TEME OPSESIJA I KOMPULZIJE VEZANE ZA NJIH

Opsesije	Kompulzije
Prljavština i zaraza	Pranje
Red i simetrija	Uređivanje, brojanje, nizanje
Tabu teme: Seks Agresija Religija	Proveravanje, poništavanje, traženje razuverenja, molitva
Povređivanje (sebe ili drugih od strane sebe ili drugih)	Proveravanje

OCD pacijenti obično imaju simptome iz više grupa

EPIDEMIOLOŠKI NALAZI

- Životna prevalencija 1-2%
- Početak u srednjim do kasnim dvadesetim, početak raniji kod muškaraca, često već u adolescenciji
- Odnos muškaraca i žena – u korist žena (1,6: 1)
- Prosečan period od početka OCD-a od traženja profesionalne pomoći – 7.5 godina

TOK POREMEĆAJA

Trajni oporavak	Maksimalno 20%
Hronicitet uz remisije i egzacerbacije	2-47%
Hronicitet, uz stalno prisutna ispoljavanja OCD	15-61%
Progresivni tok, uz sve veću disfunkcionalnost	5-14%

DIFERENCIJALNA DIJAGNOZA

- Neurološki poremećaji (Turetov sindrom)
- Impulsivne radnje (piromanija, kleptomanija, patološko kockanje, trihotilomanija)
- Shizofrenija – bizarne kompulzije, često izvršavaju strahove iz opsesija, dok neurotici ne
- Anksiozni poremećaji sa bezbednosnim ponašanjima:
 - specifična fobija od bolesti,
 - socijalna fobija,
 - hipohondrija,
 - dismorfofobija.

ETIOLOGIJA OKP-A

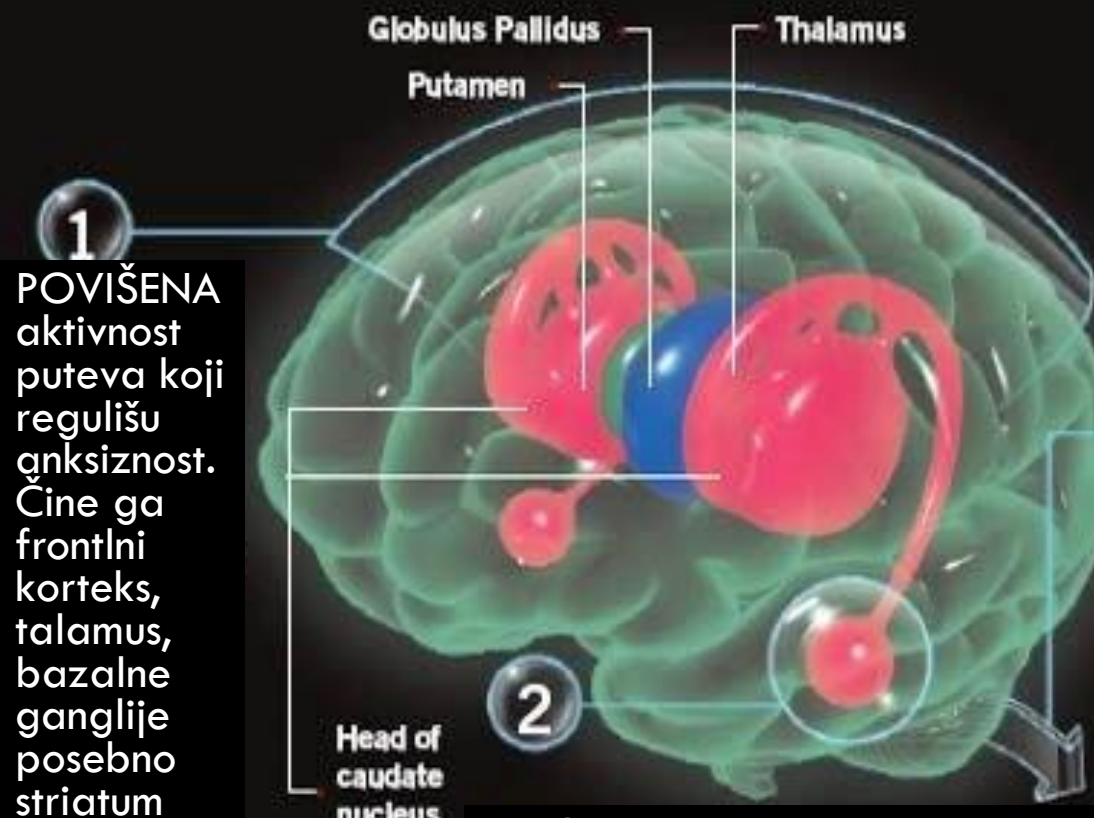
- Biološki činioci
 - Genetika,
 - biohemijske disfunkcije (serotonin, dopamin)
- Sredinski činioci
 - Zlostavljanje
 - Traumatski i stresni događaji (često u vidu porasta odgovornosti, obaveza, značajne promene u životu)

ŠTA OBJAŠNJAVA OCD?

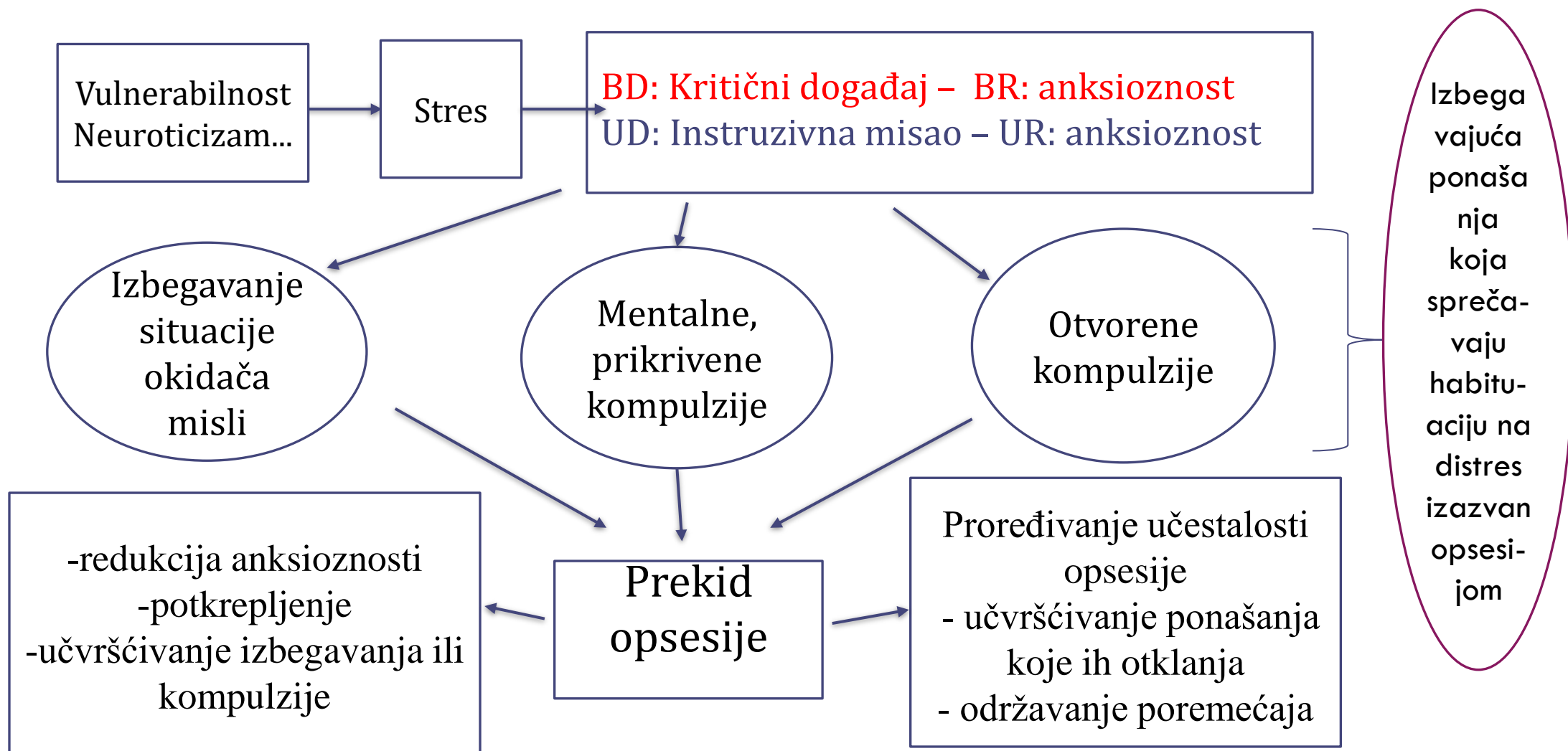
Hemijski disbalans u mozgu

Činioci koji doprinose razvoju OCD:

- GENI
- ŽIVOTNI DOGAĐAJI
- PROMENE U MOZGU
- OSOBINE LIČNOSTI

KOGNITIVNO - BIHEJVIORISTIČKI MODEL RAZVOJA OKP-A

KOGNITIVNI MEDIJATORI

- Preuveličavanje sopstvene odgovornosti (kod npr. proveravača)
- Nepoverenje u svoje pamćenje, pažnju i percepciju(kod proveravača)
- Prouveličavanje verovatnoće negativnog ishoda
- Preuveličavanje moći misli, fuzija misli i akcije:
Misao = akcija
Misao povećava šanse za dešavanja
- Metakognitivna uverenja o značenju i posledicama opsesivnih misli
- Preterana potreba za kontrolom, perfekcionizam, netolerancija na neizvenost

Terapija: Izlaganje i sprečavanje rituala + modifikacija iracionalnih uverenja

NEUROPSIHOLOŠKI DEFICITI KOD OCD PACIJENATA I NJIHOVIH SRODNIKA

- Inhibicija odgovora (go-no go)
- Kognitivna nefleksibilnost (WCST)
- Planiranje i cilju usmereno ponašanje, nasuprot navici
- Radna memorija (N-beck)
- Snimanje grešaka (pojačana moždana aktivnost koja se javlja kad pravimo grešku – ERN)

OSTALI POREMEĆAJI OPSESIVNOG SPEKTRA

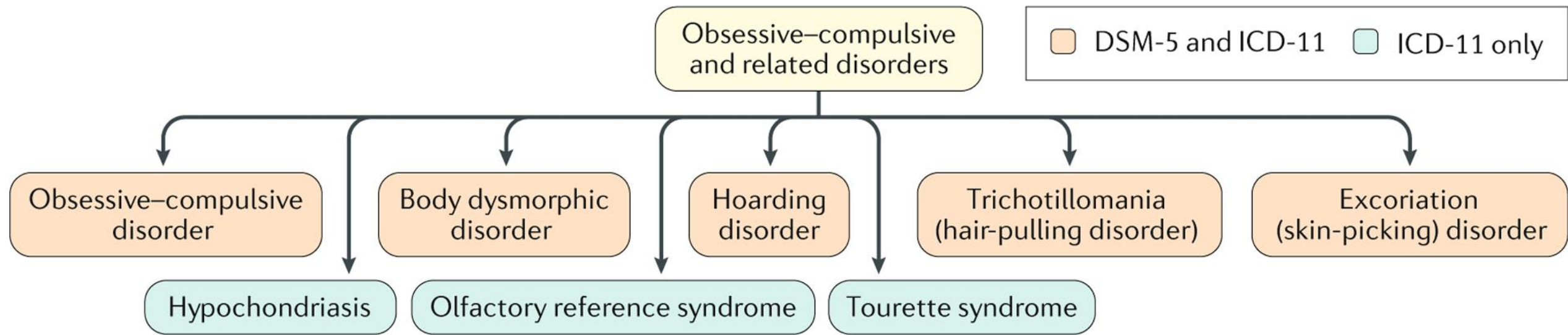
DSM-5 i ICD-11

- Dismorfofobični poremećaj
- Poremećaj gomilanja
- Trihotilomanija
- Ekskorijacija - Dermatilomanija
- OC poremećaji usled upotrebe supstanci, medicinskih bolesti

ICD-11 dodaje i

- Hipohondrijaza
- Olfaktorni sindrom odnosa
- Turetov sindrom

HVALA NA PAŽNJI I KONCENTRACIJI

"I have CDO, it's like OCD
but all the letters are
in alphabetical order...

...As they should be."

Common Obsessions in OCD¹

Contamination

- Body fluids (examples: urine, feces)
- Germs/disease (examples: herpes, HIV)
- Environmental contaminants (examples: asbestos, radiation)
- Household chemicals (examples: cleaners, solvents)
- Dirt

Losing Control

- Fear of acting on an impulse to harm oneself
- Fear of acting on an impulse to harm others
- Fear of violent or horrific images in one's mind
- Fear of blurting out obscenities or insults
- Fear of stealing things

Harm

- Fear of being responsible for something terrible happening (examples: fire, burglary)
- Fear of harming others because of not being careful enough (example: dropping something on the ground that might cause someone to slip and hurt him/herself)

Obsessions Related to Perfectionism

- Concern about evenness or exactness
- Concern with a need to know or remember
- Fear of losing or forgetting important information when throwing something out
- Inability to decide whether to keep or to discard things
- Fear of losing things

Unwanted Sexual Thoughts

- Forbidden or perverse sexual thoughts or images
- Forbidden or perverse sexual impulses about others
- Obsessions about homosexuality
- Sexual obsessions that involve children or incest
- Obsessions about aggressive sexual behavior towards others

Religious Obsessions (Scrupulosity)

- Concern with offending God, or concern about blasphemy.
- Excessive concern with right/wrong or morality.

Other Obsessions

- Concern with getting a physical illness or disease (not by contamination e.g., cancer)
- Superstitious ideas about lucky/unlucky numbers, certain colors

Common Compulsions in OCD¹

Washing and Cleaning

- Washing hands excessively or in a certain way
- Excessive showering, bathing, tooth brushing, grooming or toilet routines
- Cleaning household items or other objects excessively
- Doing other things to prevent or remove contact with contaminants

Checking

- Checking that you did not/will not harm others
- Checking that you did not/will not harm yourself
- Checking that nothing terrible happened
- Checking that you did not make a mistake
- Checking some parts of your physical condition or body

Repeating

- Rereading or rewriting
- Repeating routine activities (examples: going in or out doors, getting up or down from chairs)
- Repeating body movements (example: tapping, touching, blinking)
- Repeating activities in "multiples" (examples: doing a task three times because three is a "good", "right", "safe" number)

Mental Compulsions

- Mental review of events to prevent harm (to oneself, others, to prevent terrible consequences)
- Praying to prevent harm (to oneself, others, to prevent terrible consequences)
- Counting while performing a task to end on a "good", "right", or "safe" number
- "Cancelling" or "Undoing" (example: replacing a "bad" word with a "good" word to cancel it out)

Other Compulsions

- Collecting items which results in significant clutter in the home (also called hoarding)
- Putting things in order or arranging things until it "feels right"
- Telling, asking, or confessing to get reassurance
- Avoiding situations that might trigger your obsessions